

KS. KRZYSZTOF KONECKI, *Rok liturgiczny i Kalendarz w reformie Soboru Watykańskiego II. Kwestie redakcyjne*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2010, 290 s. (Scripta Theologica Thoruniensia, 12)

Trudno wyobrazić sobie, jak wyglądałby Kościół dzisiejszych czasów, gdyby nie działalność ruchu liturgicznego i reforma Soboru Watykańskiego II. Według soboru liturgia ma być źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego, a obrzędy liturgiczne mają wiązać ofiar Jezusa z dzisiejszym życiem i prowadzić człowieka do spotkania z Bogiem. Jednak odnowiona liturgia nie zawsze była i jest w pełni zrozumiała, dlatego wymaga wciąż wyjaśnień.

Mając powyższe na uwadze, należy odnotować interesującą publikację autorstwa ks. prof. dra hab. Krzysztofa Koneckiego, kierownika Zakładu Teologii Liturgii na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu, zatytułowaną *Rok liturgiczny i Kalendarz w reformie Soboru Watykańskiego II. Kwestie redakcyjne*. Została ona wydana przez Wydawnictwo Naukowe tegoż uniwersytetu w ramach serii wydawniczej Scripta Theologica Thoruniensia (12). Opracowanie wprowadza czytelnika w zagadnienia odnoszące się do dzieła reformy liturgicznej Soboru Watykańskiego II. W swoim źródłowym i nowatorskim opracowaniu autor zajął się jednym z istotnych elementów soborowej odnowy liturgii, a mianowicie reformą roku liturgicznego i Kalendarza rzymskiego. Skupia się przede wszystkim na kwestiach redakcyjnych, ale wskazuje też na podstawy teologiczne zmian podjętych przez reformę soborową. Zapoznaje czytelnika „z możliwie wszystkimi kwestiami redakcyjnymi, związanymi z kształtowaniem się nowej struktury okresów liturgicznych i występujących w nich podstawowych obrzędów oraz procesem i charakterem zmian dokonanych w Kalendarzu świętych” (s. 20).

Prezentowana publikacja składa się ze spisu treści w języku polskim i włoskim (s. 5–11), wykazu skrótów (s. 13–14), wstępu (s. 15–23), sześciu rozdziałów podzielonych na podrozdziały (s. 25–197), zakończenia (s. 199–203), bibliografii (s. 205–214), streszczenia (s. 215–216) w języku włoskim oraz trzech aneksów (s. 219–290).

We wstępie (s. 15–23) autor przedstawia przedmiot i cel swoich badań, omawia metodę i konstrukcję opracowania oraz uzasadnia wykorzystanie obszernego materiału źródłowego oraz zakreśla ramy przeprowadzonych badań. Zaznacza, że punktem wyjścia dla opracowania „była analiza dokumentów (tekstów soborowych, schematów

redakcyjnych i ksiąg liturgicznych), których przebadanie i umieszczenie w szerszym kontekście liturgiczno-teologicznym pozwoliło na syntetyczne ujęcie najważniejszych zagadnień związanych z reformą roku liturgicznego i Kalendarza świętych” (s. 21).

Rozdział pierwszy (s. 25–62) zatytułowany *Redakcja roku i Kalendarza liturgicznego w pracach Soboru Watykańskiego II (1962–1965)* ukazuje przebieg obrad *Vaticanum II* nad kształtowaniem się treści piątego rozdziału konstytucji *Sacrosanctum Concilium*, w którym zawarte są podstawowe normy, założenia i postulaty reformy roku liturgicznego i kalendarza. Autor wnikliwie analizuje przedsoborowe postulaty (*propositiones*) nadesłane przez poszczególnych biskupów i ośrodki naukowe z różnych części świata. Przybliża prace przygotowawcze Komisji Liturgicznej (*Pontificia Commissio de Sacra Liturgia Praeparatoria*), a następnie ukazuje przebieg, sposób i rezultaty prac tej komisji. Omawia rozdział piąty schematu konstytucji o liturgii świętej zatytułowany *De Anno liturgico*, który stał się przedmiotem soborowej dyskusji. Przybliża również prace komisji studyjnych nr 1 (*Coitus a studiis n. 1: De calendario*) i nr 17 (*Coitus a studiis n. 17: De Anno liturgico*) powołanych do realizacji reformy kalendarza i roku liturgicznego. Ta dość trudna część opracowania daje czytelnikowi możliwość poznania całego przebiegu obrad soborowych nad kształtowaniem się treści piątego rozdziału konstytucji o liturgii świętej.

Rozdział drugi (s. 63–99) analizuje szczegółowo i w sposób chronologiczny czteroletnie prace Rady ds. Wykonywania Konstytucji o liturgii (*Consilium*) nad reformą roku liturgicznego i Kalendarza rzymskiego, a szczególnie jej dwóch grup roboczych nr 1 i 17, opisując dyskusje, propozycje i rozwiązania zgłoszone podczas trzech relacji zaprezentowanych na sesjach plenarnych.

Szczegółowe kwestie redakcyjne związane z reformą poszczególnych okresów liturgicznych oraz istotne zmiany w strukturze i charakterze poszczególnych okresów liturgicznych i występujących w tych okresach obrzędów przedstawia autor w rozdziałach następnych. Rozdział trzeci dotyczy chrystologicznego wymiaru roku liturgicznego (s. 101–131) i ukazuje prace *Consilium* nad odnową dorocznej celebracji misterium paschalnego. Omawiając szczegółowo dyskusje i przyjęte ustalenia komisji, autor wskazuje, „iz zmiany, jakie zaszły w strukturze i charakterze poszczególnych okresów liturgicznych oraz reforma podstawowych obrzędów występujących w tych okresach podporządkowane były głównej zasadzie teologicznej zmierzającej do tego, aby jaśniej ukazać paschalne dzieło Chrystusa będące centrum roku liturgicznego” (s. 131).

Święci z Chrystusowej tajemnicy paschalnej (Proprium de Sanctis) to tytuł rozdziału czwartego (s. 133–164), w którym znajdujemy omówienie takich zagadnień jak zmniejszenie liczby świąt dewocyjnych, kryteria zmian obchodów świętych, ustalenie terminu obchodów, zmiana tytułów świętych oraz uniwersalizm kalendarza. Ks. prof. Konecki wskazuje, iż w pracach reformistycznych chodziło o skoordynowanie obchodów świętych z obchodami misterium paschalnego Chrystusa, gdyż „nie może istnieć *Sanctorale* jakby oderwane od roku liturgicznego; ono jest przecież przykładem i ilustracją tego, jak Kościół wszystkich wieków żyje tajemnicą Chrystusa, którą nieustannie głosi i uobecnia w liturgii” (s. 133).

W krótkim rozdziale piątym omówiono przebieg prac redakcyjnych nad zmianą klasyfikacji obchodów liturgicznych w zreformowanym Kalendarzu rzymskim oraz sposobem

ich celebracji. Celem tych zmian w mszale i liturgii godzin było uproszczenie klasyfikacji obchodów liturgicznych i dostosowanie ich do mentalności współczesnego człowieka.

Ostatni szósty rozdział opracowania zatytułowany *Zatwierdzenie i ogłoszenie zreformowanego Kalendarza* (s. 181–197) prezentuje i analizuje stanowisko kurii rzymskiej różniące się w niektórych punktach od stanowiska członków *Consilium*, ustalenia komisji mieszanej powołanej w celu rozstrzygnięcia kwestii spornych, samą próbą i ogłoszenie Kalendarza rzymskiego oraz związane z nim reakcje. Zdaniem autora tylko duży stopień determinacji, konsekwencja oraz precyzyjnie i jasno określone stanowisko doprowadziły do tego, iż reforma roku liturgicznego i kalendarza mogły być doprowadzone do końca.

W zakończeniu (s. 199–203) znajdujemy podsumowanie i uzasadnienie podjętych badań. Autor wskazuje na „oryginalność, nowość i świeżość Kalendarza rzymskiego, która jest proporcjonalna do nowości, oryginalności i świeżości soborowej odnowy liturgicznej” (s. 202). Jednocześnie postuluje dalsze badania dotyczące roku liturgicznego oraz jego związków z kalendarzem cywilnym.

Na uwagę zasługuje bogata bibliografia zawierająca także publikacje obcojęzyczne i przejrzyste podzielona na poszczególne kategorie. Interesujący i ważny element publikacji stanowią trzy aneksy (s. 217–290) zamieszczone na końcu. Aneks pierwszy to komentarz historyczny do zreformowanego Rzymskiego Kalendarza Powszechnego, w aneksie drugim możemy zapoznać się ze zmianami naniesionymi w kalendarzu, a w trzecim autor podał alfabetyczny wykaz świętych w nowym kalendarzu. Metoda naukowa wykorzystana przez autora polegała na analizie dokumentów soborowych, schematów redakcyjnych, ksiąg liturgicznych i dokumentów posoborowych oraz na umieszczeniu ich w szerszym kontekście liturgiczno-teologicznym, co pozwoliło na syntetyczne ujęcie najważniejszych zagadnień związanych z podjętym tematem, przedstawionym w sposób klarowny i zrozumiały.

Prezentowana publikacja jest bardzo potrzebna i pożyteczna w wymiarze naukowym i edukacyjnym. Ukazuje bowiem, jak trudne, złożone i pracochłonne były prace nad reformą liturgii Kościoła podjętą przez Sobór Watykański II, głównie w odniesieniu do roku liturgicznego i kalendarza. Książka pomaga zrozumieć zmiany, jakie zaszły w układzie świąt, strukturze i charakterze poszczególnych okresów liturgicznych, oraz obrzędy występujące w tych okresach, jak również poruszać się po znakach, symbolach i gestach liturgicznych.